

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 26. januar 1951 kl. 13

Møtet ble ledet av formannen: Finn Moe.

Til stede: Hambro, Klippenvåg, Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Sven Nielsen, Selvik, Strøm, Utheim, Valen, Kjøs, Friis, Hegna, Lothe, Smitt Ingebretsen, Vatnaland. Torp og Natvig Pedersen kom til stede ved slutten av møtet.

Dessuten møtte fra Utenriksdepartementet: utenriksminister Lange, utenriksråd Skylstad og ekspedisjonssjef Anker.

Formannen: Dette møte er sammenkalt fordi utenriksministeren ønsket å gjøre komiteen fortrolig med de siste opplysninger som foreligger om utviklingen i Lake Success. Nå er det imidlertid så uheldig at uten at utenriksministeren visste om det på forhånd, er det sammenkalt til en regjeringskonferanse kl. 1/2 2 idag, så vi har ikke så svært meget tid til disposisjon.

Jeg gir ordet til utenriksministeren med en gang.

Utenriksminister Lange: Jeg er den første til å beklage at denne kollisjon har funnet sted, men regjeringsmøtet er av den art at jeg absolutt må være der. Jeg må derfor i dag få lov å nøye meg med en orientering, og så får vi eventuelt bli enige om et nytt møte til en debatt, hvis det er ønske om det.

Etter vårt siste møte sendte vi en melding med instruks til vår faste delegasjon etter at saken igjen hadde vært drøftet med statsministeren, og instruksene gikk da ut på at delegasjonen såvidt mulig burde støtte britiske eller andre forsøk på å vinne tid med sikte på å innhente ytterligere opplysninger om meningen med Peking-regjeringens svar og om dens hensikter. Videre at delegasjonen burde forsøke å unngå delt votering over det amerikanske forslag, at den burde prøve å få De Forente Stater som forslagsstiller til å erklære i komiteen at den amerikanske regjering underhånden hadde gitt uttrykk for, nemlig at stemmegivning til fordel for sanksjonsparagrafen ikke betyr at vedkommende stat senere er bundet til å stemme for eventuelle forslag om felles tiltak overfor angriperen. Skulle det ikke lykkes, burde delegasjonen idet den stemte for paragrafen si fra i en stemmeforklaring at vår stemmegivning ikke binder Norge til senere å stemme for eventuelle anbefalinger om felles tiltak. - Hvis det amerikanske forslag mot formodning skulle bli presset frem til avstemning i dag, kan altså delegasjonen stemme for forslaget.

Nå ble det heldigvis ikke noe av det. Vi fikk kort etter at denne melding var gått ut herfra, beskjed fra delegasjonen og også fra London om at amerikanerne ikke ville insistere på å få resolusjonen opp til votering den 24. altså iforgårs. De hadde også stilt i utsikt at de ikke ville være for ivrige for å få votering den 25de. Amerikanerne hadde prøvd å få den arabisk-asiatiske gruppen fra å legge fram sitt resolusjonsforslag, for det ville de bekjempe, men det var altså ikke lyktes. Britene, het det den gang, det var altså den 24de om formiddagen der borte britene er enige i at forslaget i sin form er uheldig, spesielt fordi det ikke uttrykkelig nevner

våpenhvile som det første skritt. Britene ser dog gjerne at det blir fremsatt et særskilt forslag om forhandlinger, og har alt overfor Foreign Office foreslått som et kompromiss at de både stemmer for det amerikanske forslag og for en særskilt resolusjon om forhandlinger vedkommende alle problemer i det Fjerne Østen. De har ikke reaksjonen fra London. Den siste instruks til britene synes å gå ut på at de ikke må stemme for det 8. avsnitt - altså det om sanksjoner - i det amerikanske forslag.

Den dagen var situasjonen blitt ytterligere vanskeliggjort fordi den indiske førstedelegerte hadde fått en lang melding fra Peking, formidlet via New Delhi, med ytterligere forklaringer av det kinesiske standpunkt, og den forelå ennå ikke for delegasjonen på det tidspunkt.

Så fikk vi som direkte reaksjon på den meldingen herfra som jeg refererte, et svar fra FN-delegasjonen som gikk ut på at det er neppe mulig å unngå delt votering over det amerikanske forslag, da en rekke delegasjoner ønsker det, og den britiske delegasjon har uttrykkelig instruks om å be om det. Britene har instruks om å stemme i mot sanksjonsavsnittet. De har ikke definitiv instruks om hvordan de skal stemme over resolusjonen som helhet hvis det 8. avsnitt om sanksjoner blir vedtatt. - Den norske delegasjon har i samsvar med mottatt melding rettet en anmodning til amerikanerne. De lot til å ha liten lyst til å gi en slik erklæring, men skulle forelegge spørsmålet for State Department. - Den amerikanske delegasjons medlem Noyes ga også en muntlig erklæring om sanksjonsavsnittet, som svarer til hva også en rekke andre delegasjoner har fått: De Forente Stater har foreløpig ingen utformet plan vedkommende de forholdsregler de vil foreslå for den komite som er nevnt i denne paragraf. De har ikke til hensikt å foreslå alminnelig embargo, men bare forbud mot eksport av ammunisjon, olje og andre varer av direkte betydning for Pekings krigspotential. Heller ikke akter de å foreslå brudd på den diplomatiske forbindelse med Peking. - Disse forsikringer ble dog modifisert ved en tilføyelse: «Ihvertfall ikke for øyeblikket.» - Amerikanerne akter forøvrig å foreslå en anbefaling om at China ikke gis sete i de Forente Nasjoner så lenge aggressjonen fortsetter. Den amerikanske regjering har ingen planer om krigerske aksjoner mot Peking-regjeringen utenom Korea.

Hambro: Får jeg lov å spørre: At China ikke skal ha sete, betyr det at de vil ha Nasjonalistregjeringen ut?

Utenriksminister Lange: Nei, det betyr sikkert Peking-regjeringen. Det er for så vidt en litt uklar formulering. - Den amerikanske regjering har ingen planer om krigerske aksjoner mot Peking-regjeringen utenom Korea. De forbeholder seg dog uten hensyn til om deres resolusjoner vedtas, rett til å forfølge kinesiske fly tilbake over den koreansk-kinesiske grense, hvis kinesiske flyaksjoner gjør dette nødvendig.

Sir Benegal Rau har underhånden meddelt Stabell etter møtet den 24de, altså onsdag kveld, at meldingen fra India gikk ut på at den indiske ambassadør i Peking under konferanse med en høy tjenestemann i Utenriksdepartementet har fått

forsikringer som tyder på at Chinas holdning er atskillig mer imøtekomende enn tidligere antatt, og at Peking ikke vil insistere på at en eventuell syvmaktskonferanse skulle begynne med en godtagelse av Pekings rett til plass i de Forente Nasjoner. Hvis dette er alt har meldingen fra Delhi mindre betydning. -

FN-delegasjonen går ut fra at det er riktigst å avholde seg fra å stemme om resolusjonsforslaget fra den arabisk-asiatiske gruppe. Som tidligere antydte er resolusjonen ikke heldig, men det kan lett misforstås om delegasjonen er i mot. FN-delegasjonen ønsker å ha så frie hender som mulig, da situasjonen foreløpig er uklar. ---

Den resolusjon som var lagt frem av gruppen av arabiske og asiatiske land, har jo i hovedsaken stått referert i avisene, men jeg skal referere en oversettelse av den fullstendige tekst:

«Generalforsamlingen ser med alvorlig bekymring på situasjonen i Korea og i det Fjerne Østen i sin alminnelighet.

Anser at en fortsettelse av denne situasjon vil være egnet til å bringe verdens fred og sikkerhet i fare.

Noterer seg den Kinesiske Folkerepublikks svar på Første Komites resolusjon datert 13. januar 1951.

Ønsker å fortsette bestrebelsene for å oppnå innstilling av fiendtlighetene i Korea og en fredelig ordening av det koreanske og andre problemer i det Fjerne Østen i samsvar med de Forente Nasjoners prinsipper og mål.

Anbefaler at representanter for regjeringene i Frankrike, USA, USSR, Storbritannia, Egypten og India og den Kinesiske Folkerepublikk kommer sammen så snart som mulig for å få klarlagt og utdypet ovennevnte svar og for å treffe enhver derav følgende ordening med henblikk på en løsning av Koreas og det Fjerne Østens problemer.

Det første møte av ovennevnte representanter skal holdes til en tid og på et sted som fastsettes av Generalforsamlingens president.» - I det opprinnelige kinesiske svar het det jo «i China», men nå aksepterer de altså at de kan holdes utenfor. - «Tid og sted for ethvert senere møte fastsettes av representantene selv. Møtene skal ikke være offentlige og representantene vil selv fastsette regler for saksbehandlingen (forretningsordenen). De vil snarest mulig underrette Generalforsamlingen om resultatet av forhandlingene.»

Etter at vi hadde fått denne orienteringen, sendte vi igår ettermiddag en melding tilbake om at det ikke var noen grunn til å insistere på å unngå delt votering. Det var altså hensiktsløst.

«Hvis det ikke lykkes å få en erklæring fra amerikanerne som ønsket, kan delegasjonen likevel stemme for § 8 med explanation of vote i samme retning som Australia.»

- Av et telegram vi hadde fått, fremgikk det nemlig at Australia hadde sagt at de ville stemme for dette avsnittet, men med en meget eksplisitt fortolkning, nemlig følgende:

«Den foreslåtte komite er ikke selve «Komiteen for felles tiltak», men en ad hoc-studiegruppe og ikke en gruppe som er bemyndiget til å fremkomme med anbefalinger som på noensomhelst måte - selv indirekte - kunne betraktes som bindende for den regjering vi representerer. Den australske delegasjon går ut fra som gitt at ingenting som ad hoc-gruppen kan komme til å foreslå vil ha karakteren av et direktiv til medlemmene av de Forente Nasjoner, ja ikke engang ha den moralske vekt som ligger i konkrete anbefalinger, slik som det ville være tilfelle med anbefalinger fra et regulært FN-organ. For å få karakteren av anbefalinger måtte eventuelle forslag om videre tiltak være godkjent av Generalforsamlingen selv og alle regjeringer vil ha rett til å fortolke slike anbefalinger og til å ta standpunkt til dem, etter som de måtte finne det hensiktsmessig.»

Siden har jo møtet igår funnet sted, og om bakgrunnen for det som der hendte, hvor jo det utslagsgivende og det som preget møtet var Sir Gladwyn Jebb's innlegg skal jeg referere en melding vi fikk fra London med en orientering som vår ambassadør der, Prebensen, fikk onsdag ettermiddag. Han henviser først til Attlee's redegjørelse i Underhuset, og sier videre:

«Det må regnes med at det under den britiske chargé d'affaires' samtale med Chinas viseutenriksminister søndag 21. januar er klarlagt at det på en eventuell konferanse *ikke* forlanges at drøftelsene om istandbringelse av en våpenhvile skal kobles sammen med drøftelsen av de politiske stridsspørsmål. En våpenhvile forutsetter visse militære tekniske arrangementer som må avtales, bl.a. sannsynligvis gjensidige observatører.

Indias ambassadør i Peking har bragt på det rene at China ikke legger avgjørende vekt på konferansestedet. De nevnte New Delhi og Moskva.

2. Sir Oliver Franks fremholdt i henhold til instruks 23. januar om kvelden under en samtale med Acheson meget sterkt det britiske syn, som går ut på at selv om amerikanerne ved å presse frem votering over sitt resolusjonsforslag nå kanskje kan regne med 35 - 37 stemmer, altså et lite flertall, burde de overveie virkningene etterpå i de land som ville føle seg tvunget til å stemme med amerikanerne. England ville endog kanskje stemme for forslaget, men De Forente stater bør ikke lede den frie verden med tvang. Det må gis tid.

Sir Oliver Franks fremholdt videre hensynet til de asiatiske land, som er så sterkt berørt. Det trenges et stort flertall, og England regner med at India vil stemme mot.

Det snakkes alltid om den offentlige opinion i de Forente Stater. Men det er like umulig for den britiske regjering å handle stikk i strid med opinionen i Storbritannia.

Franks spurte hva de Forente Staters mål i Korea er, og nevnte Cross' uttalelse og MacArthurs erklæring om at Chinas aggresjon er verre enn Pearl Harbour - en utrolig uttalelse når en tar i betraktning at FN forsøker å finne en løsning.

Acheson kunne ikke gi noe klart svar på spørsmålet om de Forente Staters mål i Korea. Han lovet Franks at ingen votering skulle presses fram 24. januar og sannsynligvis ikke 25. januar.» - Det har altså slått til, det er ikke skjedd.

«3. Under sist besøk i de Forente Stater forrige uke, understreket Slessor» - en av de britiske stabsjefene - «hvor viktig det var etter britisk oppfatning å bli stående i Korea, og spurte om de amerikanske militære hensikter der. Dette spørsmål forble ubesvart, men amerikanerne spurte til gjengjeld om britene ville sende flere styrker. Britene svarte at de gjerne så at alle de land som støtter resolusjonsforslaget også sender tropper. Scott tilføyet: «Vi snakker rett ut med amerikanerne.»»

Så kommer den instruks som Jebb har fått for sin opptreden i debatten, men for å spare tid tror jeg det er bedre at jeg refererer det telegram vi har fått fra vår delegasjon om hva han faktisk sa i debatten i møtet igår, hvor han så vidt jeg skjønner var første taler. Det gjelder altså møtet i går kveld.

«Dagens møte var helt preget av Gladwyn Jebb's tale, der han utførlig redegjorde for den britiske regjeringens holdning til Korea og China. Det er tre mulige løsninger på Koreakonflikten sa Jebb. Enten en FN-okkupasjon av hele Korea, men dette står sannsynligvis ikke i vår makt å gjennomføre. Eller en evakuering av FN-styrkene fra Korea, tvunget eller frivillig, og etablering av kommunistisk styre i Korea, men dette står forhåpentlig ikke i angripernes makt å gjennomføre. Eller en løsning gjennom forhandlinger, det vil si en løsning som i all fall til en viss grad må ta hensyn til interessene til Koreas største naboland, China. Det synes klart at vi må ta sikte på den sistnevnte løsning. Det er den eneste løsning vi har makt til å gjennomføre, og Storbritannia kan ikke forstå hvorfor dette enkle faktum ikke kan anerkjennes. Vi er ikke så dumme at meningsforskjell om taktikk får lage alvorlig splittelse mellom oss og våre venner, men vi føler det som vår plikt inntrengende å henstille til dem som synes å utgjøre flertallet i denne komite å tenke seg om mange ganger før de tar skritt som kan føre oss alle inn på en vei som ingen er beredt til å følge i gjerning. Av denne grunn mener den britiske regjering det er nødvendig å gjøre nye anstrengelser for å få opplysninger om Pekings holdning før vi trekker den slutning at Korea-problemet er uløselig på annen måte enn ved en «general extension of a warlike situation» - altså en alminnelig utvidelse av en krigsbetonet situasjon - som vi alle vil unngå hvis det er menneskelig mulig.

Jebb gjorde klart at den britiske regjering ikke anser alle muligheter for uttømt for å finne ut om Peking virkelig ønsker en avslutning av krigen i Korea. Under disse forhold finner den det utilrådelig endog å overveie aksjoner som kan få de alvorligste følger, nemlig en utvidelse av konflikten utenfor Korea. På det alvorligste ber jeg mine kolleger begrense enhver resolusjon på dette tidspunkt til en resolusjon om det som er skjedd, og holde «an open mind» - altså ikke ta noe standpunkt - til den fremtidige kurs. Det fremgikk at Jebb var beredt til å stemme for de fem første og den siste

paragraf i den amerikanske resolusjon, men ville motsette seg sanksjonsparagrafen. Han ville videre støtte enhver resolusjon for å sette opp et organ for å skaffe ytterligere opplysning om Pekings hensikter.»

Det er da i pressen, uten at det er kommet noen innsigelser mot det, utlagt slik at han også vil stemme for den arabisk-asiatiske resolusjon, som vår delegasjon altså er sterkt i tvil om den bør stemme for.

«Jebb omtalte også nye opplysninger fra Peking mottatt 22. januar og sa at det viktigste var at Peking ikke lenger avslår prinsippet om våpenhvile først, etterfulgt av forhandlinger. Pekings antydning om begrenset våpenhvile bør ikke utgjøre noen uovervinnelig hindring innen vi vet for hvor lang tid. For det annet er det åpenbart at Peking inkluderer sine tropper i begrepet «fremmede tropper» som skal trekkes ut. For det tredje er det klart at prinsippene for en politisk ordening innen Korea blir gjenstand for behandling i en eventuell konferanse. Hva Pekings adgang til FN angår, er dette et uklart punkt i Pekings siste svar. - Jebb redegjorde deretter uten omsvøp for den britiske regjeringens syn, at Peking har rett til å representere China i de Forente Nasjoner. Talen var den kraftigste som er holdt fra britisk hold siden Koreakonflikten begynte og gjorde et sterkt inntrykk i komiteen.»

Før Jebb talte Benegal Rau og bekjentgjorde teksten til de spørsmål som den kanadiske statsminister hadde anmodet Nehru om å forelegge i Peking og som det siden er kommet svar på, og som altså har fremkalt denne avklaring som Jebb oppsummerte.

Samtidig med dette fikk vi også et annet møtereftrat, hvorav det fremgår at Sir Benegal Rau i sitt innlegg har sagt at det måtte være rimelig at de forslag som gikk ut på et nytt forsøk på å bringe avklaring av Pekings hensikter, fikk prioritet med hensyn til debatt og votering fremfor det amerikanske resolusjonsforslag, og vi har, forat vår delegasjon skulle være orientert, etter drøfting i Regjeringen sendt instruks på det punkt om at delegasjonen bør stemme for prioritet for forslaget fra de 12 arabiske og asiatiske land med hensyn til debatt og votering, men vi avventer en vurdering fra delegasjonen før vi tar standpunkt til en realitetsvotering over det arabisk-asiatiske forslag eller det av Benegal Rau antydende forslag om en round table-conference, som ser ut til å være et alternativ, men som vi ikke har full klarhet over. Regjeringen var enstemmig om at det var det eneste konsekvente når vi har tatt det standpunkt at før man går til videre skritt, skal det være undersøkt til bunns om denne tilsynelatende endrede holdning fra Pekings side virkelig er et uttrykk for reell forhandlingsvilje.

Om den amerikanske regjeringens vurderinger er det også kommet en del meldinger fra vår ambassade i Washington. Det er først en kort melding om en samtale mellom president Truman og Morgenstjerne under en privat middag i forgårs hvor president Truman har sagt det samme som han dagen etter, altså i går, sa i sin pressekonferanse. Det er vel noe som alle kjenner til, så det ikke skulle være nødvendig å referere det.

Så har State Department meddelt ambassaden hvilke forslag man der tenker å bringe under debatt i denne spesialkomiteen for felles tiltak hvis og når den blir nedsatt. For det første:

«Generalforsamlingen bør anbefale delvis eksportembargo, nemlig på petroleumsprodukter, på ammunisjon og på utstyr som er nødvendig for militær produksjon. De Forente Staters regjering er klar over at en slik embargo neppe vil ha stor virkning, men den vil kunne vanskeliggjøre utvidelsen av den kinesiske militære produksjon, samtidig som den ikke betyr vesentlig belastning på den fri verdens økonomi.»

I samsvar med det jeg har sagt her i komiteen tidligere, synes jeg ikke i og for seg det er urimelig, *hvis* det kan gjøres effektivt. Punkt 2 derimot har jeg meget store betenkeligheter ved, og jeg mener at vi bør si fra at vi ikke kan være med på det.

«Generalforsamlingen anbefaler at ingen ytterligere stater anerkjenner den kinesiske regjering. På den annen side vil de Forente Staters regjering ikke anmode om en avbrytelse av allerede etablerte diplomatiske forbindelser. De Forente Staters regjering har ennå ikke tatt sitt standpunkt hvor det gjelder de land som har anerkjent China, men som selv ikke er «godtatt» (Norge og Storbritannia).»

Så har vi punkt 3:

«Kommunistregjeringen kan foreløpig ikke representere China i FN, heller ikke i noen av FN's komiteer eller organer, eller ta del i FN's arbeide på noensomhelst måte.»

Til det vil jeg si at vi har allerede votert for at Peking-China skulle opptas i de Forente Nasjoner. Vi har i en del særorganisasjoner av mer teknisk betonet art votert for at Peking-regjeringen skal representere China, for eksempel i Postunionen, som sitter sammen nå. Jeg synes ikke man kan være med på å foreta noe ytterligere der på annen måte enn eventuelt i den form at så lenge krigshandlingen fortsetter, kan man ikke gjøre noe, men i det øyeblikk krigshandlingene er innstilt, har Peking-regjeringen rett til å sitte der.

«Punkt 4. Territoriale endringer som kommunistregjeringen måtte foreta, skal ikke godtas av FN's medlemsstater.» - Det gjelder vel Formosa, antar jeg. - «De Forente Staters regjering's hovedsynspunkt er fortsatt at en utvidelse av konflikten må søkes unngått, og det skal derfor ikke finne sted militære operasjoner utenom Korea mot China.

State Department presiserer at det ovennevnte representerer «the indispensable, irreducible minimum.» - Altså det uomgjengelig nødvendige og ureduserbare minimum. - «Regjeringen er forberedt på kritikk fra den amerikanske presse og folkemening, da forannevnte punkter vil bli ansett som for milde overfor angriperen.

På mitt spørsmål herom svarte ambassadens hjemmelsmann tilslutt at han personlig mente at uttrykket «Intervention to support an aggressor,» var akseptabelt istedenfor den nåværende formulering - hvis noen delegasjon anså dette for et viktig punkt.

Det andre vi har fra Washington er en melding i tilslutning til denne om en samtale som ambassadør Morgenstjerne onsdag den 24de hadde med utenriksminister Acheson i State Department - det var Morgenstjerne som hadde oppsøkt Acheson for å be om hans personlige bedømmelse av situasjonen. Acheson sa at den militære stilling i Korea relativt var bedret, og at militærledelsen mente at det var mulig å holde forsvarslinjen og tilføye angriperne store tap. Den opprinnelige plan om evakuering som delvis var gjennomført ved Hamhung er foreløpig stillet i bero.» - Det skulle altså være en bekreftelse på at det på et visst tidspunkt har vært en plan om evakuering, som nå er stilt i bero. - «Acheson anså den politiske situasjon som meget alvorlig og sa at en splittelse i den ikke-kommunistiske verden var fatal, og at alt måtte settes inn for å unngå en videre utvikling i den retning. Bare ved fast samhold kunne den fri verden håpe å avverge, eventuelt stoppe en kommunistisk aggresjon. Acheson spurte om ikke Morgenstjerne syntes at Amerika hadde vært tålmodig. Tre ganger hadde de Forente Stater vært med på cease-fire og tilnærmelser til Mao-China og hadde i den forbindelse måttet døyе voldsom kritikk i den amerikanske kongress og presse. Acheson mente det hadde vært heldigere om en på et betydelig tidligere tidspunkt hadde stemplet Mao-China som angriper. Han ville ikke forhindre at en nå søkte forståelse. At en slik stemping ville forverre situasjonen trodde han var helt feilaktig. Unnfallenheten og svakheten virket tvert imot bare oppmuntrende på kineserne. Det eneste de respekterte var makt og fasthet. Acheson ba Morgenstjerne forsikre utenriksministeren om at De Forente Stater ville gå så langt som omstendighetene gjorde det mulig for å finne en felles antikommunistisk linje. En hadde ikke noen tanke på å utvide krigen utover Korea og angripe kinesisk område. En ville i Collective Measures Committee være moderat og ikke stille ekstreme forslag.» - Der henviser så ambassaden til den orientering de har fått fra State Department samme dag. - «Man var endog forberedt på å sette seg ut over den skarpe amerikanske kritikk som uvegerlig ville komme. Men en ville stå fast på den amerikanske resolusjon, både fordi man mente det var saklig riktig og fordi noe annet ville være politisk umulig, slik som folkeopinionen var. Dette hadde fått avgjørende uttrykk i Senatets og Representantenes Hus' henstillinger til FN. Acheson ba meg meddele utenriksministeren at han inderlig håpet at den norske regjering ville forstå de Forente Staters holdning. Han kunne ikke tro annet enn at når det kom til votering, ville en overveldende majoritet i FN slutte opp om de Forente Stater. Hvis ikke måtte de Forente Stater allikevel stå fast. Det var bedre å ta et nederlag enn å svikte FN's prinsipper. Hvis en gjorde det, ville det være slutt med alt som kalles «Collective» sikkerhet. Hvis den fri verden unnlot å slutte opp om de Forente Stater i denne sak, ville det gjøre et dypt inntrykk på amerikanerne, og alvorlig influere på Amerikas stilling til FN og internasjonalt samarbeid i det hele tatt. Under samtalen som varte i en halvtime, fikk Morgenstjerne et sterkt inntrykk av at Acheson ønsket å gå så

langt som overhodet mulig for å finne en fellesnevner for den fri verden, uten å oppgi hva han mente var saklig ufravikelig og politisk mulig.»

Dette er i hovedtrekkene det vi har av opplysninger.

Regjeringen har altså foreløpig fastlagt det standpunktet til dette prosedyrespørsmålet at vi må uttømme alle muligheter for å få bragt full klarhet i Pekings holdning. Vi har ikke fastlagt noe realitetsstandpunkt enda hverken til voteringen over det arabisk-asiatiske forslaget eller til et annet alternativ som er antydning av den indiske delegerte. Derimot har altså delegasjonen i øyeblikket som resultat av vår drøftelse her sist en stående instruks hvor det gjelder selve den amerikanske resolusjon når den kommer opp.

Jeg har dessverre ikke tid til mere, men Regjeringen fortsetter sine overveielser. Jeg er redd for at jeg blir nødt til å gi uttrykk for våre standpunkter i min tale i morgen uten å ha kunnet gjennomdrøfte eventuelt detaljstandpunkter ytterligere med komiteen, men det ansvar får Regjeringen ta. Vi vet jo hvilke vurderinger gjør seg gjeldende i komiteen her etter den utførlige debatt som vi hadde sist onsdag.

Formannen: Må jeg da bare få lov til å si at jeg forsto det så at det eventuelt kan bli tale om idag, bare er en avstemning om prioriteten for forslagene. Der har altså vår delegasjon ordre om å stemme for prioritet for forslagene om forhandlinger - det går jeg ut fra at komiteen ikke er uenig i - og at vi da hvis det skulle være nødvendig, kanskje eventuelt i morgen formiddag kunne drøfte vår stilling til disse forslag.

Utenriksminister Lange: Ja, jeg vil kunne stå til disposisjon etter Stortingets møte i morgen.

Hambro: Jeg vil gjerne, hvis det var mulig, at delegasjonen skulle få instruks om ikke å stemme for det såkalte arabisk-asiatiske forslag. Vi vil være meget interessert i å få vite hva det antydning indiske forslag går ut på. Jeg synes at dette forslag om å tvinge Egypten inn i alle disse forhandlinger er nærmest uforskammet, og det er uhyre utilfredsstillende. At de eneste to stater utenfor stormaktene som skulle være med, er India og Egypten, er ikke og kan ikke være fyldestgjørende på noen som helst måte. Til Egypten kan jo ikke et normalt menneske ha noen art av tillit uansett hvilken sak det gjelder, og Egypten har ikke noen egentlig fin «record», synes jeg, i hele denne sak. Jeg ville helst at delegasjonen skulle stemme mot det forslag, subsidiært at den avholdt seg fra å stemme. Når man ser den vekt De Forente Staters regjering legger på den mening som kommer til uttrykk gjennom disse voteringene, synes jeg at det ville være mest fyldestgjørende å stemme imot med en kort motivering av hvorfor man stemmer imot. Å stemme for det, synes jeg bør være utelukket under de forhåndenværende forhold.

Jeg er enig i at man gir disse bestrebelser prioritet, det er logisk riktig, men jeg ville gjerne ha koblet sammen med det, at lenger enn til å gi dem prioritet, kan vi

ikke strekke oss, mens det vel kan tenkes at det antydde indiske forslaget fra vårt synspunkt kan være mere akseptabelt enn det egyptiske.

Formannen: Jeg går ut fra at vi kan komme tilbake til det spørsmålet i morgen. Jeg vil si at jeg stort sett er enig med hr. Hambro, men ikke bare på grunn av Egypt. Jeg tror at hvis vi skulle velge mellom de to forslag, hvis vi skulle stemme for ett, burde det være det indiske, som jeg riktignok enda ikke har sett, men som jeg tror vil gå meget mindre i retning av innrømmelser. Slik som det arabisk-asiatiske forslaget var formulert, godtar det faktisk forhandlinger om alle spørsmål uten å kreve våpenhvile.

Utenriksminister Lange: Jeg kan bare si at vår delegasjons reaksjon har også vært at man kunne ikke stemme for det arabisk-asiatiske forslag. Det er ikke gitt noen instruks og hvis det ikke kommer noe mer fra oss, stemmer de ikke for det, men vil sannsynligvis avholde seg fra å stemme, jeg tror det kan være riktigere enn å stemme imot, det ligger mer i tråd med vår understrekning av at alle forhandlingsmuligheter skal undersøkes. Men vi synes ikke at dette er noen hensiktsmessig form for en undersøkelse.

Hambro: Men det er den mulighet at det blir så mange andre stater som unnlater å stemme, at et slikt forslag kan bli vedtatt av et mindretall innen forsamlingen. Alle araberstatene og de asiatiske statene stemmer vel for det, og hvis så Atlanterhavs-maktene og Commonwealth avholder seg fra å stemme, vil det være gitt tilfeldighetene i vold hva som kunne bli flertall ved en slik votering.

Formannen: Tror De ikke at de søramerikanske stater stemmer imot?

Utenriksminister Lange: Regjeringen kommer jo til å drøfte dette nærmere, og da skal jeg referere dette som er blitt sagt her i komiteen.

Utheim: Jeg ville helst man skulle si at de skal stemme imot det arabisk-asiatiske forslaget.

Natvig Pedersen: Vi har i presidentskapet holdt oss til det programmet som var antydnet her i forrige møte. Det vil være anledning til å skyve ordskiftet frem en dag, til torsdag og fredag istedenfor fredag og lørdag, men vi har ikke funnet noen særlig grunn til det. Vi har imidlertid ikke slått det opp enda og hvis det skulle vise seg på dette møte at det er noen spesiell grunn til å skyve debatten en dag frem, kan det gjøres. Hvis ikke, holder vi oss til ukeprogrammet, altså ordskifte om utenriksministerens foredrag neste fredag og lørdag.

Utenriksminister Lange: Jeg har ingen spesiell grunn til å ønske noen forandring. Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at det møtet i Stockholm som gjorde

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

Møte fredag den 26. januar 1951 kl. 13

at jeg ikke kunne ta debatten før torsdag, er bortfalt, så for så vidt står man fritt. Men jeg har ingen spesiell grunn til å foretrekke torsdag fremfor fredag.

Møtet hevet kl. 14.